

YANLIŞ BİR İSİMLENDİRME: BATI BALKANLAR

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2017 / 21

12.07.2017

Şu anda, Batı bloğu, Avrupa kıtasının farklı bölgelerine, yani Baltık ve Balkanlara odaklanmış durumdadır. Fakat Baltık bölgesinin aksine, Balkanlar sadece siyasi kriz yaşamakla kalmayıp aynı zamanda varoluş krizi de yaşamaktadır. Batı ülkeleri ve özellikle bir grup olarak Avrupa Birliği ülkeleri, Balkan bölgesini isminden başlayarak, ontolojik olarak değiştirmeye karar vermişlerdir. Görünürde Balkanlar üç alt bölüme ayrılmaktadır. AB'ye göre, Hırvatistan, Bulgaristan, Romanya ve Yunanistan, AB üyesi oldukları için artık Balkanların parçası değildir. Öte yandan, Bosna Hersek, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Arnavutluk ve Makedonya Batı Balkanlar'ın alt bölgesi denilen kısmını oluşturmaktadır. Türkiye, tek başına Doğu Balkanlar bölgesini oluşturmaktadır. Her ne kadar tek bir ülkenin kendi başına bir bölge oluşturması ilginç olsa da, Doğu Balkanlar teriminin dışlayıcı bir terim olarak kullanıldığı açıktır. Sadece Türkiye'yi Avrupa kıtasının geri kalanından dışlamak için kullanılmaktadır.

Batı Balkanlar terimi uzun zamandan beri süregeliyor olsa da, tarihsel bir terim değildir. Bu, 1990'ların başında Avrupa Birliği tarafından yaratılmış yapay bir terimdir. Görünüşe göre, bu terim oluşturulduğu zamanda çeşitli amaçlara hizmet etmekteydi. İlk olarak, Türkiye'yi sorunsuz biçimde genişleme sürecinin dışında bırakma açısından Brüksel'de siyasete yön verenlere kolaylık sağlamıştı. Süreç dışlanma olmasa bile, "Balkan devletleri"nin geri kalanından temiz bir şekilde ayırma idi. İkinci olarak, "Batı Balkanlar" terimi, Brüksel'in AB dışı Balkan ülkelere öncelik vermesine ve bu ülkelere yoğunlaşmasına olanak sağladı.^[1] Üçüncü olarak, Balkanlara olan inancını kaybeden Brüksel'deki bazı siyaset belirleyicilerin bölgede tertemiz bir sayfada demokratikleşme sürecini başlatmasına olanak sağlamıştır. Bu durum siyasete yön verenlerin "Balkanlaşma" kavramını geride bırakmalarını sağlamıştır. Brüksel'in bütün bir bölgeyi kolaylıkla yeniden şekillendirebileceğini ve yeniden inşa edebileceğini düşünmesi ne kadar ilginçtir. Bu anlayış Brüksel'in koca bir tarihi, yüzlerce yıllık geçmiş tecrübe birikimini, birkaç kurumun ani ve tek taraflı kararı ve belli miktarda fonla geride bırakılabileceğine

dair nasıl gülünç bir yargıya sahip olduğunu göstermektedir.[2]

Son zamanlarda, batı medyası, "Batı Balkanlar" bölgesinin yaşadığı sıkıntılarla ilgili makalelerle dolup taşmaktadır. Bu sözde sıkıntının en sonuncusu, Makedonya'nın şu an yaşamakta olduğu durumdur. Uluslararası haberlerde geniş yankı bulan habere göre maskeli ve silahlı bir kişi Makedonya'daki parlamento binasına baskın yaptı. Saldırı sırasında Makedon Sosyal Demokrat lideri Zoran Zaev yaralandı.[3] Bu saldırı, AB tarafından icat edilen "Batı Balkanlar" bölgesindeki gerçekleşen bir dizi olaydan sonuncusudur. Yakın zamanda Nisan ayında, Karadağ'da 14 kişinin tutuklandığı sözde darbe girişiminde bulunulmuştur.[4]

Peki şu ana kadar "Batı Balkanlar" da neler oldu? Balkanlar'ın yeniden inşası Balkanlara barış ve refah getirdi mi? Balkanları yeniden inşa etmek ancak vaat edildiği gibi bu ülkeler AB'ye kabul edildiğinde gerçekleşebilir. Böyle bir durumda, can sıkıcı Balkanlar artık olmayacaktı ve Türkiye Doğu Balkanların yapayalnız muhafızı olabilirdi. Ancak unutulmamalıdır ki, Avrupa Birliği'ne giden yolu AB tarafından engellense bile Türkiye orada varlığını sürdürürdü.

Günümüzde, Brüksel'de bulunan akademik çevrenin ve siyasete yön verenlerin görüşlerine göre "Batı Balkanlar" in sorunları nettir. Bu sorular üç ana bölümde toplanmaktadır. Öncelikle, bu ülkeler demokratikleşme sorunlarıyla karşı karşıyadır. İkinci olarak, Rusya bu ülkelerin iç işlerine karışmaktadır. Üçüncüsü, bu durumlardan dolayı Avrupa Birliği'nin aktör olarak öne çıkmasına ihtiyaç vardır.[5] Yugoslavya'nın dağılmasından sonra, reformları ve AB tarafından dikte edilen demokratikleşme sürecini desteklediklerini göstermek için bölgedeki ülkelerin siyasi partileri birbirleriyle rekabet etmeye başladı. Örneğin, bu yarışmada yer almak için merkez sağ partiler, genellikle merkez sol partilerin alanına giren cinsiyet eşitliği gibi normalde gündemlerinde olmayan konuları ele aldılar. Bu, "Batı Balkan" ülkelerindeki seçmenlere söz konusu ülkelerdeki siyasi partilerin demokratik reformları ve uluslararası toplumla işbirliğine girmeyi benimsediklerini gösteriyordu.[6] Fakat AB verdiği vaatleri tutmayınca iktidara gelen liderler AB üyeliğinin yararlarını sorgulamaya başladılar. AB üyeliği için görünen bir olasılık yoksa neden iktidardan vazgeçmeleri gerektiğini sorgulamaya başladılar. Başka bir deyişle, bölgede dar görüşlü eğilim artmaya başlamıştır.[7]

Akademisyenlerin ve siyasete yön verenlerin üzerinde durdukları ikinci nokta ise Rusya'nın "Batı Balkanlar" bölgesine karıştığı argümanıdır. Rusya'nın bölgede istikrarı bozucu bir rol oynadığı savunulmaktadır.[8] İlginçtir ki hem akademisyenlerin hem de siyasete yön verenlerin göz ardı ettikleri bir gerçek vardır o da tıpkı Türkiye gibi Rusya'nın da tarihi olarak Balkan siyasetinin bir parçası olduğu gerçeğidir. Bölgede, sözde "Batı Balkanlar" şemsiyesi altında onlara yer olmayan yeni bir siyasi yapı oluşturulmaya çalışıldığı sırada, bölgenin dışına itilmişler ya da en azından bölgenin dışına itilmeleri için çalışılmıştır. Bölgenin bu tür tarihi güçleri, siz onları "dış güçler" olarak adlandırmak isterseniz bile, "dış" nitelendirmesini nazik karşılamayıp, oyun alanından itilmeyi kabul etmeyebilirler. Bu, o bölgenin tarihi bir gerçeğidir.

Üçüncü nokta, bölgedeki Avrupa Birliği gerçeğiyle ilgilidir. Özellikle akademisyenler, Avrupa Birliği'nin öne çıkarak bölgeyi kurtarması gerektiğini savunuyor. Görünüşe göre,

Brüksel'de Federica Mogherini gibi siyasete yöne verenler de aynı fikirdeler.[9] Uygun bir Avrupa Birliği perspektifinin, bu "Batı Balkan" ülkelerinin istikrar kazanmasına ve nihayetinde Avrupa Birliği üyesi olmalarına olanak sağlayacağına dolayısıyla da "Batı Balkan" statüsünü kaybedeceklerine inanılmaktadır.[10]

Yukarıdaki tartışılan tüm noktalara rağmen, görünen odur ki önümüzde bulunan en önemli konulardan birini açmaya hiç kimse yanaşmamaktadır: Balkanların sosyolojik ve tarihi gerçekler göz ardı edilerek yeniden yapılandırılması. "Batı Balkanlar" kavramını inşa etmenin en önemli amacı Türkiye'yi Balkanlar ve Avrupa dışında bırakmaktır. Hatta bazıları, Türkiye'nin bölgedeki son toplumsal Avrupa Birliği başarısızlığından sonra, bölgeye karıştığına inanmaktadır. Asıl soru şudur: Coğrafi açıdan bir Balkan ülkesi olan ve hem tarihsel hem de kültürel açıdan onca yıldır Balkanlar'ın bir parçası olan Türkiye mi yoksa Avrupa Birliği mi Balkanlara karışmaktadır? Geçen yıl boyunca, Donald Trump'ın Amerika Birleşik Devletleri Başkanı olarak seçilmesiyle birlikte Avrupa Birliği bölgedeki en önemli müttefiklerinden birini kaybetmiş görünmektedir. Böylece Rusya Federasyonu karşısında bölgede artık yalnız kalmıştır. AB'nin bölgede istikrarı güvence altına alması için mantıklı olan yol "Batı Balkanlar" ifadesini terminolojisinden kaldırılması ve Balkanlar'ın orijinal anlayışına geri dönerek bölgenin bütünlüğünü sağlamasıdır. Böylelikle Avrupa Birliği, tıpkı geçmişte yapılması gerektiği gibi, Türkiye ile Balkanlar'daki işbirliğine devam edebilir. Bu, AB'nin bölgede başarılı olabilmesi için hem gerçekçi hem de pragmatik bir yol gibi görünmektedir.

*Resim: <http://luckypeach.com/app/uploads/2016/11/balkan-opening-final-2.jpg>

**Bu Yorum yazısının [aslı İngilizce olarak kaleme alınmıştır](#).

[1] Ognyan Minchev, The Western Balkans In 2010/11: Departure In Democratization And European Intergration In Europes Southeast (Sofia: Institute For Regional and International Studies, Ocak 2012).

[2] Dorian Jano, From Balkanization to Europeanization: The Stages of Western Balkans Complex Transformations, *LEurope en Formation* 3, sayı 349 (2008): 55 doi: [10.3917/eufor.349.0055](https://doi.org/10.3917/eufor.349.0055).

[3] Aleksandar Dimishkovski, Zoran Zaev, Macedonian Lawmaker, Is Bloodied in Attack on Parliament by Nationalists, *The New York Times*, 27 Nisan 2017, erişim tarihi Temmuz 10, 2017, böl. Europe, https://www.nytimes.com/2017/04/27/world/europe/macedonia-parliament-attacked-nationalists.html?_r=0.

[4] Daniel Brown, 14 People, Including 2 Russians, Charged with Attempted Coup in Montenegro, *Business Insider*, 13 Nisan 2017, erişim tarihi Temmuz 10, 2017, böl. Military

and Defense., <http://www.businessinsider.com/14-people-2-russians-charged-with-attempted-coup-in-montenegro-2017-4>

[5] Andrew Byrne, Neil Buckley, ve Arthur Beesley, EU Struggles to Regain Credibility in Western Balkans, *Financial Times*, 09 Mart 2017, erişim tarihi 10 Temmuz 2017, böl. Balkans; Ingrid Bego, Why Are the Western Balkans in Crisis? These Are the Three Primary Tensions., *Washing Post*, 26 Haziran 2017, böl. Monkey Cage, https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2017/06/26/why-are-the-western-balkans-in-crisis-these-are-the-three-primary-tensions/?utm_term=.e645e32d6b6f.

[6] Bego, Why Are the Western Balkans in Crisis? These Are the Three Primary Tensions.

[7] Natasha Wunsch, Stability vs. Democracy? The Dilemma of Illiberal Tendencies in the Enlargement Region, *European Western Balkans*, 23 Kasım 2016, erişim tarihi 10 Temmuz 2017, böl. EWB Archives, <https://europeanwesternbalkans.com/2016/11/23/stability-vs-democracy-the-dilemma-of-illiberal-tendencies-in-the-enlargement-region/>.

[8] Jennifer Rankin, Russian destabilisation of Balkans rings alarm bells as EU leaders meet, *The Guardian*, 09 Mart 2017, erişim tarihi 10 Temmuz 2017, böl. European Union., <https://www.theguardian.com/world/2017/mar/08/top-mep-says-eu-must-do-more-to-stop-russia-destabilising-balkans>.

[9] Strategic Communications, Leading the Western Balkans inside the European Union Federica Mogherini, *European Union External Action*, 01 Mart 2017, erişim tarihi 10 Temmuz 2017, böl. News Items, https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en/21705/%22Leading%20the%20Western%20Balkans%20inside%20the%20European%20

[10] Bego, Why Are the Western Balkans in Crisis? These Are the Three Primary Tensions.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "YANLIŞ BİR İSİMLENDİRME: BATI BALKANLAR."

Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2017 / 21. Temmuz 12. Erişim Haziran 28, 2026.
<https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Analiz/YANLIS-BIR-ISIMLENDIRME-BATI-BALKANLAR>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır